

28.09.2023

Група № 36

Урок № 3

Тема уроку: Вставні конструкції.

Мета уроку: закріпити знання про вставні слова та вживання розділових знаків у реченнях зі вставними словами; формувати вміння розпізнавати вставні слова, з'ясовувати їхню роль у реченні, правильно інтонувати речення зі вставними словами, вживати вставні слова в мовленні, вживати розділові знаки при вставних словах; формувати навички самостійної роботи; розвивати логічне мислення, усне й писемне мовлення, збагачувати й уточнювати словниковий запас учнів.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 34 у базовому підручнику: Українська мова (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.

2. Перегляньте відео до уроку на YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=6QcyDUnmewE&ab_channel

3. Законспекуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ) та виконайте завдання:

Вставні конструкції: слова, словосполучення і речення

Вставними є такі конструкції, за допомогою яких мовець виражає своє ставлення до висловленої думки, як от:

1. Виражає упевненість або невпевненість у тому, про що повідомляється: безперечно, звичайно, може, мабуть, зрозуміло, дійсно, певне (певно), здається, боюся, сподіваюся, очевидно та ін.: Вже почалось, мабуть, майбутнє. Оце, либонь, вже почалось.

2. Вказує на порядок думок, послідовність їх викладу: по-перше, по-друге, до речі, таким чином, наприклад, отже, виходить, нарешті та ін.: Будинок готелю був, по-перше, високий і міцної старовинної кладки, а по-друге, наріжний.

3. Дає емоційну оцінку повідомлюваному: на щастя, на жаль, на нещастя, дивна річ та ін.: Шкода, той час не вернеться ніколи.

4. Вказує на джерело думки, характер висловлення: мовляв, взагалі, іншими словами, можна сказати, так би мовити, як кажуть та ін.: А що ж, потвоєму, чинити маємо.

5. Етикетні формули: здрастуйте, на добраніч, будь ласка, прошу, перепрошую та ін.: Підкажіть, будь ласка, як пройти на площу Ринок.

Завдання 1. З'єднати вставні слова з їхнім значенням. Безперечно, справді, можливо Джерело думки На жаль, як на зло, нівроку Впевненість або непевненість По-перше, нарешті, отже Емоції мовця Кажуть, за висловом, на думку Порядок думок Запам'ятати!

Вставні конструкції не є членами речення, тобто не відповідають на жодне питання в реченні.

Вставними або ні (залежно від контексту) бувають слова:

Кажуть, може, звичайно, здається, видно, правда, можливо, навпаки, справді, очевидно, безперечно, нарешті, зрештою, певно, на щастя, виходить та ін.

Наприклад: Коні, кажуть, сліпнуть у шахтах. (Кажуть - вставне слово). Кажуть люди, кажуть, що я файна дівка. (Кажуть - присудок).

Завдання 2. Визначити, вставними словами чи членами речення є виділені конструкції (розділові знаки опущено). Може статися непоправне. Може ми зможемо відвідати цього літа своїх родичів у Карпатах. «Може я міг би вам допомогти»,- довірливо запитав знайомий. Ніхто не може мені допомогти. Усі кажуть по-різному. Кажуть риба гниє з голови. На щастя вдалося уникнути неприємностей. На щастя мати подарувала синові вишиваний рушник. Мені сьогодні не виходить прийти на зустріч. Хлопці виходить виявилися хорошими спортсменами. Добра такого зроду в мене правда не було. Мужича правда єсть колюча, а панська на всі боки гнуча. Здається зараз піде дощ. Мені здається що зараз не час на розмови. Видно шлях буде нелегким. Видно шляхи полтавській.

Завдання 3. Скласти самостійно речення зі словами «правда», «можливо», «навпаки», щоб в одному випадку вони були вставними, а в іншому – членами речення.

Розділові знаки при вставних конструкціях

У реченні вставні слова виділяються комами. Якщо вставні конструкції входять до складу відокремлених членів речення, то вони не виділяються комами. Наприклад: Десь далеко, мабуть, глухо гули гармати. Десь далеко, мабуть під Черніговом, глухо гули гармати.

Якщо при вставних словах є сполучники, які до них належать, то вони виділяються разом зі сполучником: А може, власне, і не в тому справа.

Зверніть увагу! НЕ є вставними і не виділяються комами такі слова: *ніби, нібито, немовби, все-таки, адже, от, тільки, принаймні, навіть, між тим, за традицією, буквально, якби, майже, при тому, при цьому, часом, тим часом, до того ж, приблизно, якраз, як-не-як*: Злива тривала майже годину.

Запам'ятати! Вставні конструкції беруть у дужки, рідше відокремлюють з обох боків за допомогою тире. Наприклад: *Улітку під вербою біля хати (як добре, що скінчилася зима) княгиня почала дітей навчати. Улітку під вербою біля хати - як добре, що скінчилася зима - княгиня почала дітей навчати.*

Завдання 4. Ускладнити прості речення вставними реченнями. На таку роботу піде вдвічі більше часу. Ганночка встигала всюди. Знайомий говорив довго і багато.

Тестове завдання 1. Визначити, в котрому реченні є вставне слово.

- А Чужі недоліки видно краще.
- Б Із пагорба видно чудові сільські краєвиди.
- В Сьогодні видно не наш день.
- Г Сьогодні видно вашу роботу.

Тестове завдання 2. Визначити, в котрому реченні НЕМА вставного слова.

- А Очевидно ми прийшли занадто швидко.
- Б Очевидно – вставне слово.
- В Було очевидно кого відберуть у десятку кращих спортсменів року.
- Г Очевидно й наймовірніше – однорідні члени речення.

Тестове завдання 3. Немає вставленої конструкції в реченні (розділові знаки опущено).

- А Коні були завжди тільки кіньми натомість люди як відомо стають усім на світі.
- Б І коли наші руки зустрічаються вічна історія із цими руками Клавдія Петрівна втрачає свідомість.
- В У травні каштани як я люблю цю пору вибухають білими салютами.
- Г Вузький хідник витканий зі смужок різнокольорового ганчір'я хтось розкинув його сушитися уздовж парканчика теж був раритетним.

Тестове завдання 4. Правильно поставлено розділові знаки в реченні.

А Кожен має посадити в житті, принаймні, одне дерево.

Б Товариш, видно: не зрозумів жарту.

В Горі, кажуть, за горе чіпляється.

Г Моє серце мабуть болітиме, як не стрінемось ми в житті.

Тестове завдання 5. Пунктуаційну помилку допущено в реченні.

А Кажуть, карлики так дрібніють, що непомітно можуть залізти в душу.

Б А мої друзяки, чесно кажучи, не з хорошого десятка.

В Народу були зав'язані очі, а він, проте, повертав обличчя туди де рокотали грізні струни Тараса Шевченка.

Г Мар'яна невдоволено хитнула головою, проте, взяла зі столу сорочку.

Тестове завдання 6. НІКОЛИ не буває вставним слово

А уявіть

Б принаймні

В можливо

Г без сумніву

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.